

Lezing VWBO-dag “De Nederlanden” (te Amsterdam) door Dhammaketu

Ik heb het vanmorgen al aan een paar mensen gezegd, maar wat we hier doen is eigenlijk een historische samenkomst. En ik heb zo het gevoel dat ik vandaag de belangrijkste toespraak ga houden die ik al gehouden heb in al die jaren dat ik al in de orde ben. Want wat er nu op het punt staat te gebeuren - bezig is met gebeuren - is dat heel onze beweging door een periode van heel diepe transformatie aan het gaan is. We zijn opgericht door een heel charismatische figuur, die gedurende 35 jaar praktisch onbetwist de laatste referentie was voor welke beslissing er ook zou genomen worden. En die periode is voorbij. En in die periode zijn er heel veel mooie dingen gebeurd en heel veel mooie dingen uitgebouwd, maar de omstandigheden waarin ze ontstaan zijn, zijn er niet meer. Er zijn een heleboel zaken die niet echt meer werken en die naar de toekomst toe op een meer open manier moeten opgezet worden. En als zo'n veranderingen voor de deur staan dan is het zo dat die veranderingen meestal niet komen van de plaatsen waar de oude manier van werken het diepste ingebakken is. In de economie staat dat bekend als de wet van de remmende voorsprong. Ik ga een voorbeeldje geven. Als je een land hebt dat een perfect uitgebouwd net heeft van stoomtreinen en er komt een nieuwe technologie op die interessanter is – laat ons zeggen de elektrische treinen. En je hebt een land daarnaast dat nog helemaal geen treinen heeft. Dan gaat dat land dat nog geen treinen heeft meteen overschakelen op die elektrische treinen. Terwijl het land dat een totaal uitgebouwd apparaat heeft voor bouwen en onderhouden en ik weet nog niet wat allemaal van stoomtreinen, eigenlijk veel veel langzamer zal volgen. En ik denk dat we – als ik die analogie mag gebruiken – nu met de beweging in de periode van de elektrische tractie aan het komen zijn. En dat heeft voor gevolg dat die verandering het gemakkelijkst gaat doorgevoerd worden in die delen van de beweging waarin nog niet teveel geïnvesteerd is in de oude manier van doen. En dus ben ik ervan overtuigd – als ik zie hoeveel enthousiasme en inzet er in de Nederlanden bij mekaar zit op het ogenblik: een wil om dieper te gaan, om verder te gaan – ik denk dat we eigenlijk het werk gaan doen van pionier, eigenlijk uitbouwen van hetgene dat wat de beweging in zijn geheel nodig heeft en we gaan het kunnen ter beschikking stellen van anderen. Maar we gaan het niet doen vanuit een houding van nu moet alles weg, we gaan totaal vanaf nul beginnen. Dan beginnen we totaal niet, want de fundamentele van onze manier van leven, die veranderen helemaal niet, namelijk de inspiratie die eronder ligt en de fundamentele visie van onze stichter Sangharakshita.

Ik wil een klein beetje in de geschiedenis teruggaan omdat het nodig is om te begrijpen wat er nu eigenlijk op het spel staat. Hij is in '67-'68 of begin van de jaren '70 begonnen totaal vanaf nul. Het enige dat hij wist was: wat ik wil is een beweging waar er echt als boeddhist geleefd wordt. Dat was het enige dat voor hem belangrijk was. Hij is beginnen werken met een aantal mensen en in de loop van de eerste jaren zijn er een pak experimenten opgezet die werkten, die maakten dat die mensen die daarin leefden, die daarmee bezig waren, dat die inderdaad meer en meer als boeddhist gingen leven. En de ruggegraat van heel die opzet was de orde, de Westerse Boeddhistische Orde. De orde was als het ware de voorhoede zou je kunnen zeggen, de mensen die er echt hun leven van wilden maken en er ook hun leven van maakten. De term die Sangharakshita gebruikte voor die inzet was het herwaarderen van Voor Toevlucht Gaan. We hebben het allemaal wel honderd keren gehoord waarschijnlijk maar ik denk dat we er telkens weer op moeten terugkeren. Als boeddhist leven in de terminologie van Sangharakshita en van ons allemaal is werkelijk Voor Toevlucht Gaan en dat doen als wat hij noemt een 'individual'. Niet iemand die zich laat meeslepen door de anderen maar iemand die uit eigen beweging, uit eigen inspiratie er in slaagt om het te doen. En van dat Voor Toevlucht Gaan heeft

hij heel vroeg al een soort classificatie gemaakt. Etnisch Voor Toevlucht Gaan was als het ware het vertrekpunt. Dat is Voor Toevlucht Gaan tot de leer en de visie van de Boeddha op basis van de normen van de groep waartoe je behoort, om bij die groep te horen. En op zichzelf is daar niets verkeerd aan. Want een groep die de Dharma als norm heeft dat kan alleen maar een positieve groep zijn. En dus in de mate dat wij zelf nog een beetje Etnisch Voor Toevlucht Gaan binnen deze beweging, doen we een goede zaak. Maar het kan daar niet bij blijven. Want zo'n groepen houden niet stand tenzij er meer onder steekt. Wat nodig is is dat we niet als boeddhist gaan leven op grond van er bij te horen. Bijvoorbeeld - en dat is in het verleden veel gebeurd - dat mensen vegetariër worden om mitra te kunnen worden. Dat is typisch om te kunnen beantwoorden aan een groepsnorm en niet noodzakelijk vanuit een eigen inspiratie. Dat ze vegetariër werden was een hele goede zaak natuurlijk, maar je kunt geen groei van een beweging daarop steunen, dat iedereen dat wordt omdat de normen van de groep nu eenmaal zo zijn. Dat moet groeien vanuit de eigen inzet van mensen op basis van trainingsregels, en sikkhapada zoals we het daarnet nog geformuleerd hebben. En dat kan nog in verschillende intensiteiten gebeuren. En Sangharakshita onderscheidt dan verder wat hij noemt 'Voorlopig Voor Toevlucht Gaan'. Je zou kunnen zeggen dat is een uitproberen van echt als boeddhist te leven met mogelijk nog een heleboel zaken die niet klaar zijn en een heleboel twijfels en vraagtekens, maar waarbij een mens duidelijk aanpassingen in zijn leven begint te brengen. Dat is niet meer als groepslid, maar op basis van een groeiend inzicht. En waar hij naar streefde, wat zijn minimum was als het ware was wat hij noemde 'Effectief Voor Toevlucht Gaan'. En dat betekent de Dharma werkelijk centraal stellen in ons leven, eigenlijk de bewust beslissing maken: dit is het en hier ga ik verder mee door. Of zelfs een beetje het gevoel hebben: "ik heb eigenlijk geen weg terug als ik werkelijk als boeddhist wil leven; dit is zo waardevol dat ik op die manier wil leven". En de volgende stap natuurlijk is 'Reeel Voor Toevlucht Gaan' op basis van werkelijk beginnend transcendent inzicht, maar daar ga ik straks nog iets over zeggen.

Nu is het zo dat traditioneel, volgens de traditionele voorstelling binnen de VWBO, ordeleden Effectief Voor Toevlucht Gaan, mitra's Voorlopig Voor Toevlucht Gaan en al de anderen Etnisch Voor Toevlucht gaan. Niet dat het als exclusief voorgesteld werd, maar toch typisch voor dit niveau is de term die je dan hoort. En dat is totaal voorbij gestreefd. Ik herhaal: dat is TOTAAL voorbij gestreefd. Want die analyse heeft Banthe gemaakt in de beginfase van de beweging, toen het inderdaad zo was. Toen degene die mitra werden nog boordevol allerlei new age- en hippie- en dergelijke ideeën zaten en dat allemaal leuk vermengden met wat ze begrepen van de Dharma en voor wie het dus inderdaad een heel voorlopig iets was, dat Voor Toevlucht Gaan. Maar wat er gebeurd is in al die dertig jaar is dat de intensiteit van de praktijk geweldig gegroeid is. Je kunt iemand die ordelid werd laat ons zeggen in 1972 om maar iets te noemen en die die het werd in 1995 - als ik geordineerd ben - niet meer vergelijken, het was dezelfde ordinatie, maar het ging over een inzet die door een groei van intensiteit gegaan was (een upgrade zouden ze in computers zeggen). Een groei van intensiteit die bijna even spectaculair was als de dag van vandaag de snelheid waarmee processoren draaien - voor degene die thuis zijn in die dingen. (iedereen lacht) In die tijd was het zo dat mitra worden een tussenstap was, even uitproberen. Maar dat is al lang niet meer waar. Want wat er gebeurd is, is dat de intensiteit van de praktijk binnen de orde is gegroeid en dat heeft de praktijk van iedereen mee opgetrokken. Het is niet zo dat je in de orde aan de bovenkant een laag van ordeleden had die laat ons zeggen een paar niveaus hoger stonden en al de anderen die van ver een beetje volgden, nee, de hele praktijk van de hele beweging is opgetrokken. En nu is mitra worden niet meer een tussenstap, even uitproberen, maar eigenlijk een heel bewust keuze. En ik heb dat heel sterk gemerkt. In de laatste zes maanden zijn er een heel pak mitra's bijgekomen, over een jaar genomen is het aantal

mitra's verdrievoudigd in Gent en wat ik dus gemerkt heb is dat de motivatie van elk van die mensen, en ik heb met elk van die mensen gesproken, dat de motivatie van die mensen was: 'kijk ik ben er mij van bewust dat dit niet zomaar iets uitproberen is. Ik beslis om mitra te worden omdat dit, laat ons zeggen, centraal geworden is in mijn leven'. Dit is wat je vroeger van een ordelid zou verwachten. En dat is zelfs het geval voor een groot stuk bij de 'regulars' zoals ze het in Engeland noemen, mensen die heel regelmatig naar het centrum komen, die hebben een niveau van inzet die helemaal niet meer beantwoordt aan die traditionele voorstelling.

Nu, dat heeft geweldige gevolgen voor de werking van onze beweging. Wat we in feite in het verleden hebben gezien is dat die beweging opgebouwd was in trappen. Het was een heel belangrijke en een moeilijke stap om mitra te kunnen worden – het werd je echt moeilijk gemaakt en het was nog een moeilijker stap om ordelid te worden. En er werd vanuit gegaan dat dat als het ware totaal onderscheiden niveaus waren. Je hoort nog regelmatig of je leest in Shabda dat nieuwe ordeleden zichzelf beschrijven, dat de oude persoon gestorven is en dat de nieuwe persoon herrezen is. Sorry, maar dat is nonsens! (gegniffel) Want als je terugkomt van een lange ordinatieretraite, op die retraite kan je dat gevoel opgebouwd hebben, maar als je thuis komt dan merk je dat de oude persoon terug overneemt, dat die verdraaid niet dood is. Wat ik dus vaststel is dat de beweging niet bestaat uit trappen van Voor Toevlucht Gaan, maar een continuüm van Voor Toevlucht Gaan en dat je die scherpe indeling zo niet kunt maken. En dat bewustzijn is duidelijk aanwezig bij mensen die hoge verantwoordelijkheden genomen hebben binnen de beweging. Het eerste wat ze gedaan hebben is het mitrasysteem van vroeger afschaffen en ze hebben alle mogelijke moeilijkheden eruit gehaald om mitra te worden. En ze zijn ervan uitgegaan: mitra worden is een persoonlijke verantwoordelijkheid, dat is een uitdrukking van die persoon, van zijn of haar Voor Toevlucht Gaan. En in het begin is er wat paniek geweest binnen de orde, vooral de vrees dat dat tot een vervlakking zou leiden, maar in mijn ervaring in elk geval heeft het in Gent niet tot vervlakking geleid. In tegendeel, mensen die nu mitra worden zijn zich bewust dat ze een keuze maken om echt als boeddhist te leven. Niet eventjes uitproberen, maar echt als boeddhist te leven. En de volgende stap, en nu kom ik bij een heel belangrijk thema, gaat zijn datzelfde scherpe onderscheid, die trap eruit te halen voor wat de ordinatie betreft. Niet om de ordinatie naar beneden te halen, zoals de directe vrees dan oprijst, maar om duidelijk te maken dat we hier met een continuüm zitten in 'Voor Toevlucht Gaan'. Ik ga straks dan even zeggen wat volgens mij het criterium is voor ordinatie. Maar in elk geval, voor ik over ordinatie spreek ga ik eerst iets zeggen over de gevolgen van dit alles voor de werking van onze centra en van onze instellingen.

Banthe heeft vanuit zijn heel pijnlijke ervaring vanaf het begin heel wijs beslist: "die beweging die ik nu wil inspireren, die gaat gedragen worden door geëngageerde boeddhisten". Je kunt er niet met lidgeld te betalen en omdat je graag baas speelt of zo, meteen een bestuursfunctie nemen en de zaken runnen. Heel die beweging gaat gerund worden door mensen die werkelijk geëngageerd zijn. En in de beginfase waren dat in wezen de ordeleden. En dat heeft voor gevolg gehad dat we een beweging gehad hebben die gegroeid is, waar alles strikt in handen was en gecontroleerd werd door ordeleden. Maar dat is voorbijgestreefd, omdat het niveau van engagement door de hele beweging zo sterk gegroeid is. Het engagement van mitras en zelfs 'regulars' is zo gegroeid dat ze de beweging meedragen, niet als uitvoerders, maar als initiatiefnemers. En ik merk dat daar soms nog wat paniek rond is, dat sommigen in Engeland in elk geval dat liever als een uitzondering zouden zien. Maar ik ben ervan overtuigd dat dit de basis van onze werking is geworden. Het is niet de taak van ordeleden de zaken te runnen en van de mitras om het werk te doen en van de 'regulars' om nu en dan een beetje te helpen waar het past. Nee, wat nodig is is ruimte te scheppen voor dat werkelijk 'Effectief Voor Toevlucht Gaan' van

als die mensen die geen ordelid zijn. En dat is voor mij heel duidelijk geworden deze winter als ik op de voorzittersvergadering was in Dhanakosa in Schotland. We hebben daar een voorstelling gekregen van wat er in Schotland aan het gebeuren was, en dan blijkt dat daar één man een beetje als missionaris een groot deel van Schotland rondgetrokken is en op verschillende plaatsen meditatiegroepen van de grond gekregen heeft. En die meditatiegroepen zijn gegroeid tot groepen van praktiserende boeddhisten. Ik ben zijn naam vergeten, maar hij heeft het moeten opgeven omdat hij overwerkt was. Maar toen dat ene ordelid wegviel zijn die groepen niet in mekaar gezakt, zoals we vroeger zouden verwacht hebben. Die groepen zijn gewoon sterker geworden. En voor mij is dat een heel duidelijk teken geweest: hier is er iets aan het veranderen. Het is niet meer de taak van de orde om de dingen te runnen en te controleren. We moeten het initiatief doorschuiven aan al degene die echte inzet hebben en die er werk van willen maken. En ik denk dus dat dat één van de grondpijlers is van de werking in de Nederlanden. Dat het initiatief gedragen wordt door iedereen die er de inzet voor heeft. Straks ga ik het hebben over wat de rol van de ordeleden daarin is. Eén ding: we zijn niet meer nodig om de boel helemaal organisatorisch te leiden, we zijn ook geen ras apart meer, we hebben niet meer het monopolie van 'Effectief Voor Toevlucht Gaan'. Wat is de orde dan? En ik merk dus dat er hier en daar binnen de orde mensen zijn die het daar echt moeilijk mee hebben. Maar voor mij is het dus duidelijk: de orde is altijd het groeipunt geweest van de beweging. Van een beweging die zich dan nog tot doel stelt de Dharma uit te dragen en dit op een manier dat ze zich kan inbouwen in onze cultuur. En om tot dat groeipunt te behoren, wat zijn de eisen daarvoor? Wel uiteraard 'Effectief Voor Toevlucht Gaan', een intens 'Effectief Voor Toevlucht Gaan', een stabiel 'Effectief Voor Toevlucht Gaan' - stabiel in de zin dat het gewoon uitgetest is, dat de kans dat iemand afhaakt echt klein geworden is. Voldoende rijp zijn om een voortrekkersrol te kunnen spelen. Voortrekkersrol op verschillende manieren kan zich dat uitdrukken. Bijvoorbeeld een voortrekkersrol kun je spelen als je zelf een meditator bent en je zet situaties op om intensief zelf in te mediteren, om jezelf te ontwikkelen, dat is een voortrekkersrol spelen. Je voortrekkersrol kan erin bestaan van - mijn sterkste kant is veel te praten - van als leraar op te treden, dat is hetgene waaruit ik dit het meest efficiënt kan doen. En ook heel belangrijk voor de orde is denk ik dat het perspectief moet zijn niet meer alleen 'Effectief Voor Toevlucht Gaan', dat het perspectief is dat we op weg zijn, dat we werken om werkelijk tot transcendent inzicht te komen – wat Sangharakshita 'Reeël Voor Toevlucht Gaan' noemt. Dat kan misschien hoog gegrepen lijken, maar in de grond is het niet. Boeddhisme is er eigenlijk niet enkel om wat leuk te mediteren, om de lasten van samsara wat te verlichten met meditatieve technieken en dergelijke meer. De Dharma is er om samsara te overstijgen. Dat is eigenlijk ons perspectief. En ik denk dus dat als je werkelijk 'Effectief Voor Toevlucht wil blijven Gaan, dat je dat perspectief erbij moet hebben. Anders wordt het risico te groot dat je ontmoedigd wordt of blijft steken. En de rol van de ordeleden is dan a) werken aan zichzelf, blijven werken aan zichzelf, niet tevreden zijn met het bereiken van een bepaald niveau. En dat is iets dat er in elk van ons zit hoor mensen, dat we zo gemakkelijk zeggen: “dat heb ik toch goed gedaan en waarom zou ik nog verder gaan”. Ik merk het bij mezelf. En ieder van zich kan het voor zichzelf ook natrekken. En ik heb daar, en dat is een artikel dat ik in Shabda geschreven heb, een heel oneerbiedig beeld voor gebruikt. Een boom, laat ons zeggen een ordelid of iemand die naar Ontwaken streeft, moet zich ontwikkelen tot zijn volledige ontwikkeling. En volledige ontwikkeling dat is Ontwaken en dan nog met het perspectief van alle wezens erbij. Dat is het doel van de Dharma. En dat is waar we kunnen stoppen met ontwikkelen bij wijze van spreken. En als we dat vroeger onderbreken, wel dan groeit die boom niet meer, dan maken we er een bonsai van. En een bonsai is heel decoratief, maar totaal nutteloos voor de dingen waarvoor dat dat bomen gebruikt worden – behalve voor

het decoratieve aspect natuurlijk. Vandaar dat het voor mij dus duidelijk is dat de taak van de ordeleden er een is van aan zichzelf te blijven werken en te groeien en ten tweede dan als kalyana mitra op te treden, hun eigen ervaring door te geven aan anderen. Dat geldt voor elk van ons ten andere hoor. Ik merk dat iedereen die 'Effectief Voor Toevlucht Gaat', iedereen die effectief als boeddhist leeft, die vindt wel ergens op een of andere manier een middel dat aan andere mensen door te geven. Niet altijd op grote schaal, maar het gebeurt. Maar ik denk dus dat voor ordeleden dat dat eigenlijk onze belangrijkste taak is, van kalyana mitra te zijn, van andere te steunen, hen mee de kans te geven te leven naar datgene we bij onszelf ontdekken als zeer waardevol. En dat denk ik is de tweede pijler van de veranderingen. De eerste pijler is: geef de verantwoordelijkheid, geef het initiatief aan alle mensen die er rijp voor zijn. En de tweede: laat ons de orde dan gebruiken als instrument om die dynamiek mee te ondersteunen, om die te versterken. En dat houdt eigenlijk in dat de fwbo overal voor heel ingrijpende veranderingen staat. Ook in Engeland is die evolutie gebeurd en daar waar die dingen het meest ontwikkeld zijn. En daar is het probleem dus dat die instituties die uitgebouwd zijn, die een middel waren om de mensen te helpen om te groeien, dat die op een bepaald moment de kans lopen om een rem te beginnen worden. Als we aan elektrische treinen toe zijn en we willen absoluut met onze stoomlocks blijven rijden, dan zetten we eigenlijk een rem op verdere ontwikkeling. En zoals ik daarnet zei, die veranderingen zijn het gemakkelijkst door te voeren waar de traditionele structuren nog niet zo sterk ontwikkeld zijn. Dat betekent dus dat we niet hoeven te wachten tot het in Engeland allemaal veranderd is. Het betekent zelfs dat we niet mogen wachten tot het in Engeland allemaal veranderd is. Maar omgekeerd dat het aan ons is om het initiatief in handen te nemen en om op basis van deze vaststelling van feiten van nu verder te werken en kijken “wat kunnen we nu doen binnen die nieuwe gegevens?”

Het tweede deel van mijn praatje gaat dan over de praktijk. En omwille van de centrale rol van de orde, is het ook zo dat de grootste verandering waarvoor we staan de voorbereiding tot ordinatie is. En die voorbereiding tot ordinatie zie ik zo'n beetje als een soort transportband waarop al de rest ook meegepakt wordt. Eigenlijk is dat het centrale element waarop al die andere elementen kunnen doorgaan en kunnen ondersteund worden. Het zal misschien duidelijk worden als ik wat verder ga. Om te beginnen, mijn eerste vaststelling is dat vermits er een continuïteit is van 'Voor Toevlucht Gaan', niet trappen, dat betekent dat die voorbereiding tot ordinatie niet meer mag gemaakt worden tot een aparte activiteit. Dat het een onderdeel moet zijn en in feite de drijvende kracht binnen het geheel van die groei van een dieper Voor Toevlucht Gaan van ons allemaal. Dus niet een aparte activiteit beperkt tot kandidaat-ordeleden, maar ik heb het hier gezet als moter voor de spirituele ontwikkeling van de gehele Sangha. En het algemeen kader daarvan is al vastgesteld door het college van de publieke preceptoren. Ik neem aan dat jullie bij je vorige samenkomst daar al één en ander over gehoord hebben. Heel kort: er wordt afgestapt van het heel gecentraliseerde systeem van alle ordinaties in een bepaalde vorm of bijna allemaal in een bepaalde vorm persen. Private preceptor kan ieder ordelid met voldoende ervaring en met een stevige, een stabiele eigen praktijk en met de nodige vaardigheden om kalyana mitra te zijn. Wel ieder ordelid die aan die criteria beantwoordt kan 'private preceptor' worden. Het is niet meer een uitgekozen clubje, die van bovenaf aangesteld wordt. En iedereen die ordelid wil worden, ieder kandidaat-ordelid kiest zelf zijn preceptor uit in dat nieuwe systeem. Publieke preceptoren dan, daar hebben we een aantal afspraken over, maar bij mij weten is daar nog niets van gerealiseerd, maar ik dacht dat Varamitra daar straks iets over zal zeggen. Maar ik zou voorstellen dat we ons niet op dat hoofdstuk zouden concentreren, dat is op het ogenblik niet het belangrijkste.

Wat de inhoudelijke voorbereiding betreft, daar staat alles nog totaal open. Om te kunnen ordineren en dat mensen kunnen geordineerd worden is het nodig dat ze beantwoorden aan een bepaald aantal criteria. De grond ervan is 'Effectief Voor Toevlucht Gaan'. Maar een 'Effectief Voor Toevlucht Gaan' is in de grond alleen maar mogelijk op basis van een soliede praktische kennis en praktijk van de Dharma. Ik leg de nadruk op PRAKTISCHE kennis van de Dharma. Ik denk niet dat het een vereiste is om ordelid te worden dat je evenveel Sanskriet woorden gaat gebruiken zoals ik meestal doe - het gaat over de praktische kennis. (gelach) En ik zou eventjes een citaatje uit de Dhammapada willen citeren, wat we soms zingen in de Dhammapalanggata: *“niet hij is een drager van de Dharma, die veel spreekt, maar hij die ook maar een klein beetje geleerd heeft, gehoord heeft staat er letterlijk, maar de Dharma met zijn hele wezen beleeft, dat is een drager van de Dharma”*. En wil ik dus duidelijk maken dat als het gaat om die inhoudelijke voorbereiding dat het gaat om een soliede, praktische kennis en praktijk van de Dharma. Dat is één vereiste, en ten tweede (dat is ook niet te hoog gegrepen denk ik) wat nodig is is dat die persoon zich thuis voelt binnen onze beweging uiteraard en deze persoon zich in onze beweging werkelijk helemaal wil engageren. En dus moet hij ook vertrouwd zijn met de eigen accenten van onze beweging. En op basis dus van die vereisten – solide Voor Toevlucht Gaan, solide praktijk en praktische kennis van de Dharma, en vertrouwd zijn met de eigen accenten van de vwbo. Wat hebben we dan daarvoor nodig om dat te doen?

Er is al een afspraak gemaakt met de publieke preceptoren dat we dat in het Nederlands gaan doen en hier in de lage landen, in de Nederlanden. En wat we dan nodig hebben is in elk geval een basiscursus in het Nederlands van de Dharma. Ik denk aan teksten die al vertaald zijn 'A Guide to the Buddhist Path' (is nog niet geheel vertaald), Visie en Transformatie. Ik denk dat een aantal heel fundamentele sutta's daarbij horen, bijvoorbeeld de Dhammapada, de Diamantsoetra, de Hartsoetra, waarop we voor een aantal van die dingen heel diepgaande commentaren hebben van Sangharakshita. Wat daarbij hoort is een soliede kennis van de vwbo en dat werd vroeger meestal meegebracht – die eigen accenten - door de mitrastudieserie. Maar als je het goed bekijkt, de essentie daarvan vind je allemaal terug in Subhuti's boek 'Sangharakshita, a new voice in buddhism'. Ik zou dus zeggen dat dat één van de basissen kan worden van die basiscursus, dat we ons beter daarop gronden. En ten derde is het ook nodig natuurlijk dat de meditatie uitgediept wordt, dat iemand die ordelid wordt toch een behoorlijke ervaring heeft in alles was essentieel tot de meditatie behoort, de drie aspecten van meditatie, die zijn bewuste aandacht, die zijn samata (tot rust komen) en die zijn vipassana (inzicht). En dan komt er ook nog bij de mytische uitdrukking van boeddhisme, dat kan je ook niet met praten leren, dat doe je ook met erover de mediteren. Wat we dus nodig hebben is eigenlijk het opzetten van een systematische meditatiepraktijk (niet meditatiecursus), die georganiseerd wordt. Voor dat basiscurriculum denk ik dat er weinig omstandigheden zullen zijn waarvoor het verstandig is van dat single sex te doen. Omdat ten eerste het onderwerp het voor een groot stuk niet vraagt. En ten tweede omdat het in de praktijk van onze beperkte situatie gewoon niet haalbaar is. Ik zie dat niet zitten om dat in Gent bijvoorbeeld te doen of in Den Haag, of in nieuwe initiatieven die we op andere plaatsen binnenkort ook kunnen verwachten. Want als wij zo doorgaan met werken en intensief te praktiseren, dan gaan we niet blijven zitten met één centrum. Dan gaan we eigenlijk, en daar zal ik het straks nog meer over hebben, dan gaan we zelfs niet anders kunnen dan groeien. Dat is dus één aspect: het opzetten van basisfaciliteiten. Ten tweede: wat er nodig is is het opzetten van mogelijkheden om een aantal zaken uit te diepen, maar dan in functie van de noden van verschillende mensen. En hier bijvoorbeeld is er wel ruimte voor single sex activiteiten. Als mannen of vrouwen tot de vaststelling komen: “voor mijn spirituele praktijk is het nuttig van dat zo te doen”, wel dan doen we het. Maar heel belangrijk, alsjeblieft niet op basis

van ideologische gronden, niet op basis van het moet omdat dat nu eenmaal de vwbo-manier van doen is. En dan een ander heel belangrijk punt voor mij is dat de begeleiding van dat alles, dat dat eigenlijk gaat vragen dat alle ordeleden zich daarachter zetten. We hebben samen een uitgebreide waaier van comptenties die mekaar aanvullen en ik denk niet dat het goed zou zijn als we ons enkel blijven beperken tot ons eigen kleine kringetje. Het is de groei van de gehele Sangha in de gehele Nederlanden, die denk ik ons prioriteit moet worden. Dat zijn dus de punten die ik in elk geval zie als heel belangrijk voor die voorbereiding op ordinatie.

En hoe kunnen we dat waarmaken? In welke structuren kunnen we dat gieten? Wel het is duidelijk dat van de bestaande structuren een stuk daarvan dat kan ondersteunen. Ik denk bijvoorbeeld het kan heel ondersteunend zijn voor veel mensen om naar retraits in Engeland te gaan, in Padmaloka, in Tiratanaloka - die ook veel van karakter gaan veranderen tussen twee haakjes. Maar het is niet meer de basis van de voorbereiding. Ten tweede de klassieke mitrastudie, dat denk ik kunnen we niet meer aan en dat hebben we denk ik ook niet meer nodig. Wat we moeten zien is welke onderdelen daarvan passen algemeen in het basiscurriculum. Ik heb Visie en Transformatie al genoemd. We kunnen eens kijken wat daar nog bijzit. En een aantal van die dingen zijn echt de moeite waard en kunnen we in die uitdiepingsactiviteiten gaan gebruiken. Maar ik denk dat het niet goed is als we ons zouden vasthouden aan de bestaande vorm. En welke vormen hebben we dan wel nodig? Wel wat we nodig hebben denk ik zijn basisstudiegroepen, die mogelijk wel grotendeels op het niveau van een centrum kunnen gebeuren. Die groepen die met uitdieping bezig zijn, omdat ze al zo gespecialiseerd zijn, dat is iets dat we in elk geval met z'n allen samen gaan moeten opzetten. En die meditatieretrates, vooral die systematische opzet van meditatieretrates, van vorming door meditatie, dat kunnen we ook alleen maar in samenwerking. En nu heel belangrijk voor deze nieuwe structuren: omwille van het feit dat er een continuüm is in dat 'Voor Toevlucht Gaan', niet in trapjes, gaan we die structuren ook niet opsplitsen in trappen, maar moeten alle activiteiten toegankelijk zijn voor iedereen die er rijp voor is, ongeacht zijn kerkelijke status bij wijze van spreken. Ik heb een paar nieuwe mensen die heel onlangs in Gent opgedoken zijn, die zo meteen kunnen meedraaien in een studiegroep voor gevorderden. Anderen natuurlijk gaan daar een veel langere tijd over doen. Maar dat betekent dus dat als we ons vasthouden aan niveaus, dat je mensen moet uitsluiten van iets waar ze helemaal aan toe zijn. En ik denk ook, dat is mij gisterennamiddag ingevallen, nee eergisteren als ik een beetje mijn gedachten aan het ordenen was, dat we het ook nodig hebben regelmatig orderetrates te gaan organiseren. Om ons gezamenlijk te bezinnen over onze eigen praktijk en over onze gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het gehele project. Dus eerst heb ik gezegd, wat is nog bruikbaar in de bestaande structuren, twee wat zijn de nieuwe die we moeten opzetten, en nu heb ik een apart puntje gemaakt van iets dat absoluut noodzakelijk is. Namelijk we hebben heel dringend een eigen meditatiecentrum nodig om dat te kunnen uitbouwen. Want veel van die nieuwe activiteiten die ik hier beschrijf zijn om redenen van schaal in wezen weekendactiviteiten. Als mensen van verschillende kanten van ver moeten samenkomen bijvoorbeeld voor één van die uitdiepingsgroepen, dat kan je niet doen op een avond. Dat moet in weekends gebeuren. En dat zijn weekendactiviteiten voor relatief kleine groepen en met mensen uit verschillende centra en dat kan veel vruchtbaarder gebeuren als je dat residentieel doet. Als je dan toch voor een weekend samenkomt is dat veel interessanter om samen te komen in een retraitecentrum dan hier bijvoorbeeld naar Amsterdam te komen en dan 's avonds moeten logies gaan zoeken en dergelijke meer. En dat wordt onbetaalbaar als we daarvoor ruimtes moeten huren. In Nederland is het nog onbetaalbaarder dan bij ons maar zelfs in Nederland zie ik het niet zitten. Vandaar dus dat ik denk dat als we dit programma in elkaar zetten, we nood hebben aan een eigen centrum waar we die activiteiten gezamenlijk kunnen opzetten. En dat zijn

activiteiten die gedeeltelijk, niet helemaal, maar gedeeltelijk bovenop de bestaande activiteiten zullen komen. Want er zullen nog altijd een aantal openbare activiteiten nodig zijn voor de mensen die niet naar de centra komen, dat zijn dingen die we er bovenop nog bij kunnen doen. Voor de plaats moet het uiteraard ergens zijn waar het min of meer bereikbaar is, Groningen is zo goed als niet haalbaar voor ons en Veurne is dat niet voor de Nederlanders. Er zijn al mensen zover geweest maar laat ons zeggen dat het vooral voor weekendactiviteiten min of meer centraal moet liggen. En als lokmiddel om dat nog meer aantrekkelijk te maken, wil ik erop wijzen dat ook voor onze bestaande activiteiten er massaal veel geld binnen de beweging blijft in plaats van weg te vloeien naar andere organisaties die het niet nodig hebben. (gelach) Ik kan toch moeilijk zeggen dat de Nederlandse jeugdherbergen het geld nodig hebben dat wij altijd besteden om Schoorl te huren want in feite is het van hen dat we het huren.

En om af te ronden een paar woorden over wat ik zie als groeieffecten van al wat ik beschrijf. Als we onze manier van werken aanpassen aan de realiteit in plaats van onze vroegere manier om tegen de dingen aan te kijken, dan zal dat natuurlijk een heel erg inspirerend effect hebben op mensen. Ik merk al in Gent, waar we al een beetje langs deze lijnen werken, wat een sterk – Sangha gevoel is veel te zwak uitgedrukt – ... dat je merkt dat mensen met elkaar contact hebben op een manier die ik nog nooit in mijn leven heb meegemaakt. Gewoon alleen door het feit dat we heel bewust ervoor zorgen dat we geen trappen maken, dat we niet maken dat er aparte dingen zijn waar je moet beantwoorden aan criteria om te mogen naartoe te gaan. Ik heb het meegemaakt dat er een meisje op woensdagavond naar de inleiding kwam – ze had al wat meditatieve ervaring hoor – ze vroeg of ze naar onze avond voor mitras en mensen met ervaring mocht komen, wel ze is meteen gekomen, dat kan haar alleen maar vooruit helpen. Wel, er zijn er andere met veel minder ervaring die meteen naar de donderdagavond komen en ik merk dat dat invloed heeft op die mensen, dat die mensen mee omhoog getrokken worden met de rest. En dat is de sterkte, denk ik, van deze manier van werken: in plaats van als het ware onze energieën te isoleren, wat als het ware bijna niet zichtbaar is voor diegenen die er niet mee in contact komen, maken we een soort supergeleider, zou je kunnen bijna zeggen, van spirituele energie en straalt dat door de hele Sangha op een manier die we vroeger niet kenden in onze vroegere manier van werken. Dus dat heeft een heel sterk dynamiserend effect, ook op de spirituele ontwikkeling van de mensen. En twee, een dergelijke spirituele groei kan je niet voor jezelf houden. Dat is mijn ervaring altijd geweest. Op een bepaald moment merk je: “dat zijn dingen die ik alleen maar kan uitdragen”. En de andere kant ervan is dat een dergelijke spirituele dynamiek mensen aantrekt. Ik sta er nog altijd van verbaasd wat er de laatste maanden in Gent aan het gebeuren is, het aantal mitras is verdrievoudigd op een jaar tijd, het aantal mensen die naar het centrum komen waarvan duidelijk is dat ze meer willen dan alleen maar een beetje prettige meditatieve ervaringen of een beetje rust voor samsara, het is werkelijk verbazingwekkend hoeveel mensen al komen met het idee van “ik wel wat met mijn leven doen, ik wel wat positiefs met mijn leven doen”. En in een dergelijke inspirerende Sangha merken ze: “hier zit er wat ik met mijn leven kan doen”. Dus we gaan die mensen aantrekken. En wat ik merk is dat we mensen aantrekken die al andere dingen uitgeprobeerd hebben en die merken onze manier van de Dharma te beleven op, omdat het centrale accent is: “praat is niet over, leef ernaar, ga voor toevlucht”. Omdat dat het centrale accent is, merken ze dan ook meteen dat het dat is wat ze zochten. Ik heb al gehoord van mensen die uit zen kringen kwamen, dat er bij ons Sangha is, dat er bij hen geen Sangha was vanwaar ze kwamen. Ik heb van anderen gehoord: “hier kun je iets van de dharma leren, hier wordt er duidelijkheid geschapen over de dharma, geen wollige dingen verteld”. En dat zijn allemaal zaken die spijtig genoeg binnen de boeddhistische beweging in zijn geheel wel degelijk aanwezig zijn. Een van de ergste dingen die mij daarin getroffen hebben is, ik heb het daarnet al aan Lucia

gezegd, is een artikel uit het boeddhistisch kwartaalblad van iemand die 25 jaar zen beoefend heeft, die zegt dat zijn artikel door Tydeman gelezen is en die dan schrijft dat ethiek van bovenuit opgelegd is, dat het dwang is, dat het van God komt, dat het schuldgevoelens moet geven en nog een heleboel andere dingen waarvan het duidelijk is dat die man totaal niet, nog niet het eerste woordje snapt van wat sila is in de boeddhistische traditie. Dit is iemand die 25-jarige gepraktiseerd heeft. En dat heeft voor mij duidelijk gemaakt: “kijk wij hebben iets voor de mensen die echt de dharma willen leren kennen, wij hebben echt een meerwaarde”. Je vindt ook mensen die de dharma kennen bij de Tibetanen maar bij hen is dat dan uitgedrukt in vormen die heel veel new age mensen aantrekken en dat zullen wij niet aantrekken, wij kennen gewoon: “puur gaan voor de kern van de zaak”. En ik merk dus dat de vraag aan het toenemen is, dat we eigenlijk in een periode beginnen te komen waar de mensen dat echt gaan vragen. Vandaar dus dat de volgende stap ook is niet binnen de centra te blijven maar van aan die algemene nood van onze wereld, in de mate van onze mogelijkheden, ook wat te doen. En om er wat aan te doen, al die dingen die ik hier beschrijf zullen juist de energie opleveren voor ons om het te doen en om nieuwe mensen erbij te halen die gaan maken dat wij het niet alleen moeten doen. Want we moeten niet gaan denken dat we nu als missionarissen het veld gaan intrekken om te gaan preken, dat wij het allemaal moeten doen. Dat is ook mijn ervaring, dat het centrum in Gent groeit heeft voor een deeltje ook te maken met het feit dat ik er ben natuurlijk, maar essentieel heeft het alleen maar te maken met het feit dat het de Dharma is die werkt. Dat is het enige waarop zo'n centrum kan steunen en als wij ons zo opstellen dat we de Dharma laten werken bij ons en de anderen de kans geven om het ook te leren kennen, wel dan staan we nog maar aan het begin van een heel grote ontwikkeling. En God weet – hij bestaat wel niet enfin (gelach)... Moest hij bestaan, hij zou weten dat de wereld de dharma verschrikkelijk hard nodig heeft en daarmee ga ik stoppen.